

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Jana Passera a Mgr. Davida Hipšra, v právní věci žalobkyně: **Odborová organizace pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu**, se sídlem Bouzov 8, proti žalovanému: **Ministerstvo kultury**, se sídlem Maltézské náměstí 471/1, Praha 1, proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, čj. 13856/2007, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2009, čj. 9 Ca 365/2007 - 135,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Žalobou ze dne 15. 11. 2007 se právní předchůdkyně žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, čj. 13856/2007, kterým byl zamítnut rozklad a bylo potvrzeno rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 12. 2004, čj. 19362/2004, jímž žalovaný podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), zčásti nevyhověl žádosti právní předchůdkyně žalobkyně ze dne 29. 11. 2004, a to požadavku na zaslání kopií konkrétních rozhodnutí.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 1. 2008, čj. 9 Ca 365/2007 - 32, přiznal právní předchůdkyni žalobkyně osvobození od soudních poplatků. Následně usnesením ze dne 3. 7. 2008, čj. 9 Ca 365/2007 - 48, zamítl její návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

II.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 31. 8. 2009, čj. 8 As 7/2009 - 114, rozhodl, že v řízení bude na straně žalobkyně pokračováno s Odborovou organizací pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu, dále zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 7. 2008, čj. 9 Ca 365/2007 - 48, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

III.

Žalobkyně následně podáním ze dne 16. 9. 2009 znovu požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 5. 11. 2009, čj. 9 Ca 365/2007 - 135, zamítl žádost žalobkyně o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrh žalobkyně, aby jí byl soudem ustanoven zástupce z řad advokátů.

V odůvodnění usnesení předeslal, že osvobození od soudních poplatků přiznané právní předchůdkyni žalobkyně automaticky nepřechází na žalobkyni. Městský soud se proto v souladu s právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v rozsudku čj. 8 As 7/2009 - 114 zabýval pouze majetkovými a jinými poměry žalobkyně jako procesní nástupkyně původní žalobkyně. Uvedl přitom, že požaduje-li účastník, aby mu byl ustanoven zástupce a aby byl osvobozen od soudních poplatků, pak má povinnost doložit věrohodným způsobem nedostatky prostředků. Pokud tuto povinnost nesplní, soud majetkové a výdělkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.

Dále městský soud poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2008, čj. 4 As 18/2008 - 32, podle kterého lze po občanském sdružení požadovat, aby si materiální prostředky pro svou činnost zajistilo samo, odpovědnost za nevytvoření těchto prostředků nelze bez dalšího převést na stát prostřednictvím osvobodování od soudních poplatků. Tento závěr bylo podle městského soudu možné vztáhnout i na žalobkyni. Ta si má základní materiální zajištění pro svou činnost primárně zajistit sama.

Městský soud vyšel ze zjištění, že žalobkyně měla v období leden – srpen 2009 příjmy z členských příspěvků ve výši 6620 Kč, ostatní provozní výnosy činily 23 709 Kč. Náklady vynaložené žalobkyní činily v uvedeném období 27 170 Kč. V rozvaze žalobkyně na straně aktiv vykazovala pohledávku vůči Národnímu památkovému ústavu ve výši 290 398,50 Kč. Z rozvahy rovněž vyplývá, že vůči žalobkyni má její člen F. P. pohledávku ve výši 362 195 Kč, a to z důvodu půjček žalobkyni na její provoz. Z úřední činnosti je městskému soudu známo, že F. P. poskytl v období 2. 1. až 6. 5. 2009 žalobkyni další půjčky na její provoz, a to celkem ve výši 10 736 Kč.

Městský soud také poukázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2009, čj. 4 As 8/2009 - 186, ve kterém byly rovněž posuzovány majetkové poměry žalobkyně a bylo zjištěno, že žalobkyně v období od 1. 1. 2009 do 29. 5. 2009 převedla bez jakéhokoliv doloženého titulu na svou členku E. P. částku 7 252 Kč. Tuto skutečnost městský soud z předložených dokladů nezjistil, proto uzavřel, že žalobkyně řádně, tj. věrohodným a úplným způsobem, nedoložila své majetkové poměry. Důvodem nedoložení této skutečnosti v tomto řízení je podle městského soudu skutečnost, že v naposledy citovaném usnesení Nejvyšší správní soud k této skutečnosti rovněž přihlédl a návrh na ustanovení zástupce zamítl.

Obrat na účtu žalobkyně podle městského soudu umožňoval soustředit prostředky potřebné k uhrazení soudního poplatku, tuto částku mohla uhradit z prostředků, které jí pravidelně a dlouhodobě půjčují její členové, případně mohla zvýšit členské příspěvky, zvláště hodlá-li aktivně vystupovat ve značném počtu řízení před soudy a v těchto řízeních uplatňovat práva, která nesouvisí s její úlohou odborové organizace a s ochranou práv jejích členů. Ve shora uvedeném usnesení čj. 4 As 8/2009 - 186 přitom Nejvyšší správní soud uvedl, že prostředky potřebné k úhradě soudního poplatku by měla žalobkyně k dispozici i tehdy, nepřevedla-li by na svou členku E. P. výše zmíněnou částku 7252 Kč. Smyslem institutu osvobození od soudních poplatků je, aby účastníku řízení, který se nachází ve výjimečné a tíživé

sociální (majetkové) situaci, nebránila v uplatnění či bránění jeho práva povinnost zaplatit soudní poplatek. Městský soud shledal, že žalobkyně se v takto tíživé finanční situaci nenachází, což je důvodem pro zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků.

Dále městský soud doplnil, že odborové organizace jsou subjektem plněním v pracovněprávních vztazích úkoly při ochraně zájmů zaměstnanců vůči zaměstnavatelům, týkající se především bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či při zlepšování pracovních a životních podmínek zaměstnanců. Poukázal přitom na stanovky žalobkyně, podle kterých je úlohou žalobkyně ochrana, obhajoba a prosazování práv a oprávněných zájmů členů v oblasti pracovněprávní, mzdové, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, oblasti sociální a zaměstnanosti a dále ochrana před diskriminací v pracovněprávních vztazích a obhajoba práva svobodného sdružování ve smyslu Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, čj. 13856/2007, s výše vymezenými úkoly odborových organizací ani s úlohou žalobkyně definovanou ve stanovách nesouvisí. Zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků proto nelze vnímat jako ztěžování dosahování či uplatňování cílů žalobkyně prostřednictvím ztěžování přístupu k soudu.

Městský soud připomněl také množství řízení, která žalobkyně vede, a konstatoval, že evidentně vychází z předpokladu, že může před správními soudy zcela bezplatně iniciovat a vést libovolný počet řízení.

Nesouvislost práv uplatňovaných v řízení před soudem s úlohou žalobkyně deklarovanou ve stanovách a četnost vedených řízení vedla městský soud k závěru o zneužití institutu osvobození od soudního poplatku žalobkyní.

Absence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je podle městského soudu důvodem, proč žalobkyni v posuzované věci nelze ustanovit zástupce z řad advokátů. S ohledem na úroveň argumentace žalobkyně městský soud podotkl, že není splněna ani další podmínka pro ustanovení zástupce, neboť žalobkyně je schopna sama kvalifikovaně hájit svá práva v řízení před soudem. Žalobkyně je osobou znalou práva, má dostatečnou úroveň povědomí o svých právech v soudním procesu i o právních poměrech v České republice, žalobní body formulovala sama, o ustanovení zástupce požádala až v té fázi řízení, když již není možné rozšiřovat rozsah žalobních bodů.

Městský soud uzavřel, že zjištění, z nichž vycházel, se liší od případů, kdy byl žalobkyni, resp. její právní předchůdkyni, ustanoven zástupce. V nyní projednávané věci totiž žalobkyně nedoložila, že by splňovala zákonné předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Obdobně městský soud rozhodl i v jiných věcech, proto nepovažuje toto rozhodnutí za nepředvídatelné či překvapivé. Zamítnutím žádosti žalobkyně nemohlo dojít k porušení principu legitimního očekávání, neboť žalobkyně nemohla legitimně očekávat, že soud její žádosti vyhoví.

IV.

Žalobkyně (stěžovatelka) brojila proti usnesení městského soudu kasační stížností, aniž by stížní námitky výslovně podřadila některému ze stížních důvodů podle § 103 odst. 1 s. ř. s. Z obsahu kasační stížnosti je však zřejmé, že tak činí z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Stěžovatelka namítla, že otázka osvobození neziskových právnických osob od soudních poplatků je předmětem rozhodování rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, městský soud tedy měl „*morální povinnost*“ přerušit řízení do rozhodnutí rozšířeného senátu.

Dále stěžovatelka namítla, že argumenty uváděné soudem jsou mimo zjevné účelovosti absurdní, a to zejména ve světle několikaletého osvobození žalobkyně od soudních poplatků, zvláště pak s ohledem na usnesení městského soudu čj. 9 Ca 365/2007 - 32, kterým tento soud rozhodl odlišně od svého nynějšího rozhodnutí na základě úplně stejných skutkových tvrzení a stejných podkladů. U žalobkyně tedy došlo k porušení principu legitimního očekávání, že její žádosti o osvobození od soudních poplatků bude vyhověno.

Stěžovatelka také uvedla, že městský soud účelově konstruoval důvody o údajném nedoložení majetkových poměrů odůvodňujících osvobození od soudních poplatků, neboť v případě svých předchozích rozhodování měl k dispozici stejné podklady, které mu dříve postačovaly a v nichž neshledal žádné vady. I pro návrh na osvobození od soudních poplatků platí podle stěžovatelky § 37 odst. 5 s. ř. s., tedy povinnost soudu vyzvat usnesením navrhovatele k odstranění vad návrhu.

Skutečným důvodem změny právního názoru městského soudu je podle stěžovatelky skutečnost, že se stěžovatelka a její členové domáhají žalobami podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, náhrady újmy za nezákonná rozhodnutí správního úseku městského soudu a nezákonná rozhodnutí správních orgánů. Jednání soudu považuje stěžovatelka za nemravné, neboť jde o zneužití moci. Městský soud žalobkyni zcela záměrně znemožnil přístup k soudu, aniž by bral v úvahu její specifickou situaci. Svým rozhodnutím městský soud způsobil stěžovatelce újmu na právech pro uplatňování jejich základních práv.

Stěžovatelka namítla i podjatost senátu 9 Ca městského soudu. Tvrdila, že městský soud porušil její ústavní právo zaručené článkem 36 Listiny, přičetl-li jí v rozporu s článkem 3 odst. 3 Listiny k tíži její souzení se. Rozsah soudních sporů není dán zálibou či chutí stěžovatelky, ale nedodržením zákonů a nezákonným postupem správních orgánů.

V.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

VI.

Nejvyšší správní soud připomíná svůj ustálený názor, že v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem (srov. např. rozsudek ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37, příp. rozsudek ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud proto posoudil kasační stížnost, aniž stěžovatelka zaplatila soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti a aniž byla v tomto řízení zastoupena advokátem. Jiný postup by byl v posuzované věci v rozporu se zásadou procesní ekonomie a nemohl by vést k ochraně práv stěžovatelky.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti, zejména ve smyslu § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. Rozsudkem ze dne 31. 8. 2009, čj. 8 As 7/2009 - 114, totiž Nejvyšší správní soud zrušil pro nepřezkoumatelnost předchozí usnesení městského soudu, kterým tento soud zamítl návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného. Přitom mj. uvedl, že „(r)ozhodnutí o ustanovení či neustanovení zástupce musí být předvídatelné a nelze přehlížet ani princip legitimního očekávání. Účastník řízení má právo na předvídatelné rozhodnutí a jednotný náhled soudu na stejný právní problém, tedy vzhledem k více aspektům práva na spravedlivý proces (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 284/04, č. 123), v němž předvídatelnost výsledku soudního rozhodování napomáhá právní jistotě a zajišťuje obecnou důvěru v právo. Pokud soud rozhodl ve více rozhodnutích v téže nebo podobné věci na základě totožných nebo obdobných skutkových zjištění diametrálně odlišným způsobem a svůj názorový posun přezkoumatelně neodůvodnil, je jeho rozhodnutí v rozporu s ústavně chráněným principem právní jistoty a zasáhlo do práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 Listiny (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2002, sp. zn. II. ÚS 296/01, č. 145). Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho rozhodovací činnosti známo, že městský soud v obdobných věcech jako je nyní posuzovaná věc standardně vyhovoval žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů. Městský soud přitom nyní nijak neodůvodnil svůj názorový posun. Nejvyšší správní soud proto uzavřel, že rozhodnutí městského soudu porušilo legitimní očekávání stěžovatelky. (...) Nejvyšší správní soud uzavřel, že napadené usnesení městského soudu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, proto je zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V něm městský soud rozhodne vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Při novém posouzení žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů přiblíží ke shora nastíněným kritériím a aktuálním skutkovým okolnostem (v této souvislosti bude nutno posuzovat již majetkové a jiné poměry procesní nástupkyně původní stěžovatelky, tj. Odborové organizace pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu). Pokud městský soud učiní stejná nebo obdobná zjištění jako ve věcech, v nichž ustanovil stěžovatelce zástupce z řad advokátů, a bude se chtít od své předchozí judikatury odchýlit, svůj názorový posun přezkoumatelným způsobem odůvodní.“

Jakkoliv stěžovatelka v rámci stížních námitek neuvedla, že se městský soud neřídil závazným právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem, nelze podanou kasační stížnost odmítnout jako nepřipustnou. Je zřejmé, že zrušil-li Nejvyšší správní soud předchozí rozhodnutí městského soudu pro jeho nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů, je kasační stížnost proti dalšímu rozhodnutí, které nově vypořádalo dříve chybějící důvody, zpravidla přípustná. Teprve v rámci řízení o této následné kasační stížnosti totiž Nejvyšší správní soud může věcně posuzovat, zda městský soud správně posoudil spornou právní otázku (srov. přiměřeně náleží Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 136/05, <http://nalus.usoud.cz>).

Stěžovatelka namítla, že otázka osvobození neziskových právnických osob od soudních poplatků je předmětem rozhodování rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu a městský soud měl přerušit řízení do rozhodnutí rozšířeného senátu.

Z ustálené rozhodovací praxe správních soudů plyne, že požaduje-li účastník, aby mu byl ustanoven zástupce a byl osvobozen od soudních poplatků, pak povinnost doložit nedostatek prostředků spočívá jednoznačně na něm. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS). *Cum grano salis* tak žadatele o osvobození od soudních poplatků stíhají břemena tvrzení i důkazní.

Stěžovatelka správně uvedla, že první senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 28. 1. 2009, čj. 1 As 70/2008 - 63, www.nssoud.cz, předložil rozšířenému senátu k posouzení otázku týkající se osvobození neziskových právnických osob od soudních poplatků. Dospěl totiž k právnímu názoru odlišnému od názoru vyjádřeného v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2008, čj. 4 As 18/2008 - 32, www.nssoud.cz. V tom Nejvyšší správní soud převzal závěry vyjádřené v usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 11. 2007, čj. 62 Ca 40/2007 - 41, č. 1482/2008 Sb. NSS, a uvedl, že „(p)o občanském sdružení, hodlá-li být aktivně činným, lze požadovat, aby si materiální prostředky na svoji činnost (alespoň v základní a pro samotnou činnost nezbytné míře) zajistilo samo. Rezignuje-li sdružení na jejich zajištění, není možné odpovědnost za nevytvoření těchto prostředků bez dalšího převést na stát prostřednictvím osvobození od soudních poplatků.“ Právní názor vyslovený v rozsudku čj. 4 As 18/2008 - 32 byl posléze Nejvyšším správním soudem opakovaně uplatněn i ve vztahu ke stěžovatelce jako odborové organizaci (srov. např. usnesení ze dne 22. 6. 2009, čj. 4 As 8/2009 - 1786, nebo rozsudek ze dne 14. 1. 2010, čj. 6 Ads 50/2009 - 67, www.nssoud.cz).

Řízení před rozšířeným senátem nezakládá obecnou překážku pro rozhodování správních soudů o všech žádostech stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků, resp. návrzích na ustanovení zástupce. Ve shora citovaném usnesení čj. 1 As 70/2008 - 63 ostatně první senát Nejvyššího správního soudu uvedl, že „i první senát Nejvyššího správního soudu ve shodě se senátem čtvrtým odmítá toliko mechanickou aplikaci pravidla o nedostatku finančních prostředků coby podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků či důsledek přiznání absolutního práva „za všech okolností bezplatného přístupu k soudu“ pro určité skupiny osob (zde občanských sdružení, jakým je stěžovatel). Výklad dotčených ustanovení procesních předpisů zajisté nemůže vést ke zneužití institutu osvobození od soudních poplatků. Ke každé žádosti o osvobození od soudních poplatků je nutno přistupovat přísně individuálně, avšak nediskriminačně.“

Pro posouzení nyní projednávané věci je přitom zásadní, že městský soud napadené usnesení opřel zejména o závěr, že stěžovatelka řádným způsobem nedoložila své majetkové poměry, resp. nedostatek prostředků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Nadto pak v posuzované věci městský soud dospěl k závěru o zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků stěžovatelkou. Tyto skutečnosti podle městského soudu odůvodňují odklon od dosavadního přístupu ve vztahu ke stěžovatelce.

Nejvyšší správní soud shledal, že městský soud nebyl povinen vyčkat rozhodnutí rozšířeného senátu. Takový postup by mohl být žádoucí, kdyby odkaz na právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 4 As 18/2008 - 32 byl jediným argumentem pro závěr o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, resp. neustanovení zástupce. Ze shora uvedeného je však zřejmé, že městský soud kromě odkazu na rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 4 As 18/2008 - 32 svůj závěr opřel i (převážně) o jiné argumenty.

Vyšel-li městský soud z právního názoru vysloveného v usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2009, čj. 4 As 8/2009 - 186, ve kterém byly také posuzovány majetkové poměry stěžovatelky a bylo zjištěno, že stěžovatelka v období od 1. 1. 2009 do 29. 5. 2009 převedla bez jakéhokoliv doloženého titulu na svou členku E. P. částku 7252 Kč, nepochybil. Právě naopak je takový postup městského soudu důkazem toho, že v souladu se závazným právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 31. 8. 2009, čj. 8 As 7/2009 - 114, přísně individuálně posuzoval majetkové poměry stěžovatelky jako procesní nástupkyne původní žalobkyně, a to s důrazem na aktuální situaci.

V usnesení čj. 4 As 8/2009 - 186 Nejvyšší správní soud také konstatoval, že obrat na účtu stěžovatelky v rozhodném období umožňoval soustředit prostředky potřebné k uhrazení

soudního poplatku a stěžovatelka mohla tuto částku mohla stěžovatelka uhradit z prostředků, které jí pravidelně a dlouhodobě půjčují její členové, případně mohla zvýšit členské příspěvky, zvláště hodlá-li aktivně vystupovat ve značném počtu řízení před soudy a v těchto řízeních uplatňovat práva, která nesouvisí s její úlohou odborové organizace a s ochranou práv jejích členů. Současně přitom uvedl, že prostředky potřebné k úhradě soudního poplatku by měla stěžovatelka k dispozici i tehdy, nepředvedla-li by na svou členku E. P. výše zmíněnou částku 7252 Kč. Městský soud správně nenechal tyto právní závěry Nejvyššího správního soudu bez povšimnutí a odpovídajícím způsobem je reflektoval v nyní posuzované věci.

Uvedla-li stěžovatelka, že městský soud byl povinen vyzvat stěžovatelku usnesením k odstranění vad, pokud mu bylo něco nejasného, mýlí se. Nejvyšší správní soud již konstatoval, že z ustálené rozhodovací praxe správních soudů plyne, že účastník žádající osvobození od soudních poplatků nebo ustanovení zástupce má povinnost doložit nedostatek prostředků. Pokud tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje. Dospěl-li v nyní posuzované věci městský soud k závěru, že stěžovatelka odpovídajícím způsobem nedoložila nedostatek prostředků, resp. že její majetkové poměry nebránily případné úhradě soudního poplatku, a proto stěžovatelce osvobození od soudních poplatků nepřiznal, nelze jeho postupu ničeho vytknout.

Nejvyšší správní soud shledal odpovídajícím i závěr o zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelkou. Zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků může být důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe (i ve vztahu k téže stěžovatelce). Má-li soud v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nevylučuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být nedílnou součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.

Četnost sporů iniciovaných stěžovatelkou a její předsedkyní, a zejména jejich podstata a postup stěžovatelky v jejich rámci legitimně vede k závěru, že stěžovatelka ovlivněna finančními spory se zaměstnavatelem, u něhož působí, zneužívá nástroje zakotvené zákonem o svobodném přístupu k informacím. Přitom důsledně užívá i instrumenty správního soudnictví.

Lze shrnout, že odůvodnil-li městský soud v souladu se závazným právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního čj. 8 As 7/2009 - 114 odklon od své dosavadní praxe při osvobozování stěžovatelky od soudních poplatků, resp. ustanovování zástupce stěžovatelce, tím, že v nyní posuzované věci řádně nedoložila své majetkové poměry, resp. tím, že zneužívá dobrodiní osvobození od soudních poplatků, postupoval v souladu se zákonem. Nejvyšší správní soud proto neshledal stížní námitku důvodnou.

Stěžovatelka také namítla, že došlo k porušení principu legitimního očekávání, neboť městský soud na základě shodných podkladů a zjištění dospěl ke zcela odlišnému závěru oproti předchozímu usnesení v téže věci (čj. 9 Ca 365/2007 - 32).

Nejvyšší správní soud konstatuje, že je tomu právě naopak. Městský soud v souladu se závazným právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního čj. 8 As 7/2009 - 114 posuzoval majetkové poměry stěžovatelky jako procesní nástupkyně původní žalobkyně, a to plně se zřetelem k aktuálnímu stavu. Stěžovatelka se mylí, konstatuje-li, že skutková zjištění, z nichž městský soud vyšel v usnesení čj. 9 Ca 365/2007 - 32, jsou zcela shodná se zjištěními reflektovanými v nyní napadeném usnesení. Městský soud se při vydání nyní napadeného usnesení zabýval majetkovými poměry stěžovatelky ve vztahu k období leden 2009 - srpen 2009, přičemž je nasnadě, že při vydání původního usnesení čj. 9 Ca 365/2007 - 32 tak činit nemohl, neboť toto usnesení bylo vydáno téměř o dva roky dříve než nyní napadené usnesení. Mimo jiné právě proto, že se skutková zjištění lišila od původních, dospěl městský soud k závěru o odklonu od dosavadního přístupu ve vztahu ke stěžovatelce. Stížní námitka proto není důvodná.

Konečně Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani stížní námitce porušení práva zaručeného článkem 36 Listiny, resp. článkem 3 odst. 3 Listiny. Nejvyšší správní soud nesouhlasil s názorem stěžovatelky, že skutečným důvodem změny právního názoru městského soudu je postup stěžovatelky a jejích členů při domáhání se náhrady škody způsobené nezákonnými rozhodnutími městského soudu. Městský soud odklon od dosavadní praxe odpovídajícím a přezkoumatelným způsobem odůvodnil. Nejvyšší správní soud, jak je z jeho předchozího odůvodnění patrné, sdílí právní závěry městského soudu. Má přitom za to, že skutečným důvodem, který vede stěžovatelku k závěru o porušení ústavně zaručeného práva na přístup k soudu, resp. práva na spravedlivý proces, je odklon správních soudů od dosavadní praxe, kdy byla stěžovatelka dlouhodobě osvobozena od soudních poplatků. Na tomto místě Nejvyšší správní soud odkazuje na shora citovaný rozsudek čj. 6 Ads 50/2009 - 67, v němž dospěl k závěru, že *„podle čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod podmínky a podrobnosti práva na soudní a jinou právní ochranu upravuje zákon. Jednou z těchto podmínek je i zaplacení soudního poplatku v případě, kdy je poplatková povinnost dána zákonem. Zákonný požadavek zaplacení soudního poplatku nemůže být proto považován za porušení práva na přístup k soudu, resp. práva na spravedlivý proces. Obdobně vnímá soudní poplatky rovněž Ústavní soud, který je řadí mezi podmínky realizace práva na soudní ochranu. Ve svém nálezu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99, Ústavní soud uvedl, že úprava poplatkové povinnosti či osvobození od ní provedená zákonem České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, představuje jeden ze základních momentů podmiňujících právo na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Stanovil-li totiž zákon i v tomto směru pevná pravidla umožňující přístup k soudu také splněním v něm obsažených podmínek, potom tyto podmínky musí respektovat nejen ten, kdo se dovolává práva na soudní ochranu, ale také stát prostřednictvím orgánu soudní moci.“* Ani námitka porušení ústavně zaručených práv proto nebyla důvodná.

Nad rámec nutného odůvodnění je třeba odmítnout, že by shora přijatými závěry Nejvyšší správní soud omezoval stěžovatelku na jejím právu na informace či přístup k soudu. Obdobně Nejvyšší správní soud stěžovatelku neomezuje, ani pokud jde o možnost vedení podobných sporů v budoucnu. Přitom je podstatné, že se správní soudy musí nadále zabývat každou případnou žádostí stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků a posuzovat konkrétní okolnosti jednotlivých případů.

Nejvyšší správní soud neshledal napadené usnesení nezákonným, proto kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že o stěžovatelkou vznesené námitce podjatosti rozhodl usnesením ze dne 18. 12. 2009, čj. Nao 82/2009 - 157, www.nssoud.cz.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 *a contrario* za použití § 120 s. ř. s.). Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.), soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu náklady řízení podle obsahu spisů nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. března 2010

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu